

RESOLUCIJA O PREPREČEVANJU KORUPCIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI

I. UVOD

Tako kot povsod v svetu tudi v Republiki Sloveniji korupcija po definiciji škoduje državljanom in državi, ogroža vladavino prava in zaupanje ljudi v najpomembnejše državne institucije, zmanjšuje politično stabilnost in socialni mir ter z omejevanjem proste konkurence in zmanjševanjem učinkovite razdelitve sredstev ovira ekonomski razvoj.

Število korupcijskih kaznivih dejanj v Republiki Sloveniji je po uradnih podatkih relativno nizko, vendar empirične ankete kažejo, da je korupcije v državi več, sicer še vedno ne toliko, da bi to terjalo uvedbo izrednih ukrepov, nesporno pa toliko, da je potrebno usklajeno in odločno ukrepanje, tako države kot vseh njenih prebivalcev.

Dosedanje reakcije na pojavne oblike korupcije so bile izrazito represivne in so tako odpravljale zgolj posledice, ne pa tudi vzrokov tega socialno patološkega pojava. Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: Resolucija) teži k realnim, postopnim in premišljenim ukrepom za odpravo korupcije, njeni osnovni cilji so usmerjeni preventivno: dolgoročna in trajna odprava pogojev za nastanek in razvoj korupcije, vzpostavitev ustreznega pravnega in institucionalnega okolja za preprečevanje korupcije, dosledna uveljavitev odgovornosti za nezakonita dejanja, izgradnja splošno sprejemljivega sistema ničelne tolerance do vseh korupcijskih ravnanj skozi razne oblike izobraževanj in učinkovita uporaba mednarodno uveljavljenih standardov na tem področju.

Ukrepi, predvideni z Resolucijo, so dolgoročni in usklajeni s stopnjo njenega ekonomskega, socialnega in političnega razvoja, zagotavljajo zaščito univerzalno priznanih človekovih pravic in svoboščin, vključno z domnevo nedolžnosti.

Za uspešno uresničevanje Resolucije je, poleg angažiranja državnih organov in pravnih oseb v zasebnem in nevladnem sektorju, nujno zagotoviti tudi ustrezno stopnjo pripravljenosti vseh prebivalcev za aktivno sodelovanje pri uresničevanju tega dokumenta, za kar pa morajo biti seveda ustrezno obveščeni in motivirani.

II. DEFINICIJA KORUPCIJE

Korupcija, kot jo razume Resolucija, je, skladno z določbami Zakona o preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 2/04), definirana na naslednji način: Korupcija je vsaka kršitev dolžnega ravnanja uradnih oziroma odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev, ali oseb, ki se s kršitvijo lahko okoristijo, zaradi neposredno ali posredno obljubljenih, ponujenih ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega.

Pod pojmom »vsaka kršitev« razumemo vse oblike ravnanj, tako storitve kot opustitve. Gre za ravnanja v javnem in zasebnem sektorju ter tudi na področjih, ki jih ne moremo uvrstiti v javni ali zasebni sektor oziroma tam, kjer meja med obema sferama ni jasna in točno določena. Glede kršitev velja načelo univerzalnosti, tako da so koruptivna ravnanja možna v lastni državi ali tujini. »Dolžno ravnanje« je ravnanje, kot ga določajo s strani države sprejeti zakonski in podzakonski predpisi ter zapisani kodeksi ravnanja v poslovnih ali poklicnih združenjih. »Uradne osebe« so osebe, ki so kot takšne določene v Kazenskem zakoniku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94-popr., 23/99, 40/04). »Odgovorne

osebe« so osebe, ki so s predpisom, aktom pristojnega organa ali po naravi nalog, ki jih opravljajo, pooblašene za sprejemanje odločitev ali za določeno ukrepanje oziroma ravnanje, med drugim so to tudi člani vodstvenih ali nadzornih organov v pravnih osebah, ne glede na strukturo lastništva, ter tudi samostojni podjetniki in obrtniki. »Zasebni sektor« predstavljajo vsa področja, ki ne sodijo v definicijo »javnega sektorja«, kot ga določa Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02). Način storitve je lahko neposreden ali posreden. »Posreden način« pomeni, da je korist na aktivni strani (tisti, ki podkupuje) obljubljena, ponujena ali dana preko tretje osebe, na pasivni strani, torej na strani podkupljenega, pa preko tretje osebe zahtevana ali sprejeta, pri čemer pojem »osebe« zajema pravne in fizične osebe. S »pričakovano koristjo« imamo opraviti, ko oseba pričakuje za dejanje določeno korist, pri tem pa ni nujno, da bi bila obljuba koristi vnaprej izrečena. »Korist« je lahko premoženjska, pri čemer njena oblika, vrednost oziroma višina niso pomembne, ali pa nepremoženjska, pri čemer tudi njena vrsta, oblika oziroma vsebina niso pomembne. Pri vseh ravnanjih, ki jih dojemamo kot koruptivna, je bistven »koruptivni namen«. O takšnem namenu govorimo, ko je kršitev storjena v pričakovanju obljubljene, ponujene ali dane koristi na aktivni strani ali zaradi zahtevane, sprejete ali le pričakovane koristi na pasivni strani. Potrebno je uveljaviti ničelno toleranco, kjer so nesprejemljiva vsa koruptivna dejanja. Tudi več majhnih tovrstnih dejanj vpliva na rušenje prava in na možnosti za pojav še hujših oblik kršitev. Možno je tudi, da je koruptivni namen usmerjen k pridobivanju koristi za koga drugega, ne zase. Pri tem je »drugi« vsaka pravna ali fizična oseba, ki ni oseba, ki je storila kršitev, ki ustreza predstavljeni definiciji.

III. PREDPOSTAVKE RESOLUCIJE

Predpostavke Resolucije so naslednje:

Spoštovanje človekovih pravic in svoboščin

Ukrepi na področju preprečevanja, odkrivanja in preganjanja korupcije po tej Resoluciji morajo biti glede zagotovljenih človekovih pravic in svoboščin popolnoma skladni z Ustavo Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) slovenskimi zakonskimi in podzakonskimi predpisi ter mednarodnimi pravnimi akti, predvsem Evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Abstraktna nevarnost korupcije in konkretna nevarnost njenih pojavnih oblik dovoljujeta odstopanja od zagotovljenih standardov na področju varovanja človekovih pravic in svoboščin le tam in v takšni meri, kot to dovoljujejo domači in mednarodni predpisi.

Politična volja

Preprečevanje, odkrivanje in preganjanje korupcije je možno le s široko in jasno izraženo politično podporo. Načrtovanje in izvajanje dolgoročnih sprememb je možno le ob najširšem družbenem soglasju o nevarnih posledicah korupcije in o pomembnosti protikorupcijskih ukrepov, brez delitve na politične stranke, ki se nahajajo v vladi in na tiste izven nje.

Časovna primernost

Republika Slovenija se je v zadnjem obdobju srečala z vrsto sumov korupcijskih zadev in reakcij nanje. Aktivnosti Urada vlade Republike Slovenije za preprečevanje korupcije,

sodni postopki ter vrsta prostovoljnih ali izsiljenih odstopov pomembnih javnih uslužbencev kot posledica aktivnosti organov odkrivanja, pregona in medijev so povzročili velik dvig pozornosti javnosti na pravno in moralno sporna dejanja predvsem visokih državnih predstavnikov. Prebivalci Republike Slovenije so postali po eni strani zelo kritični, po drugi strani pa pričakujejo ustrezno reakcijo državnih organov. Do te reakcije v obliki dolgoročne in vsestranske strategije mora priti ne samo zaradi pričakovanj javnosti, ampak tudi zato, ker ta pričakovanja še niso dosegla stopnje, ko bi bili potrebni nujni, izredni, kratkoročni ali parcialni ukrepi in je še možno načrtno ter sistemsko ukrepanje. Sprejem in začetek uresničevanja strateškega protikorupcijskega dokumenta od Republike Slovenije pričakujejo tudi mednarodne organizacije in institucije.

Ustrezna ocena stanja

Načrtovanje ukrepov, ki naj izboljšajo stanje na določenem področju, ni smiselno, če ne obstajajo vsaj približno zanesljivi in relevantni podatki o tem področju. Eden osnovnih razlogov za aktivnosti na področju korupcije je ravno dosedanje pomanjkanje realnih podatkov o obsegu problematike in njenih trendih. Do sedaj zbrani podatki kažejo, da je Republika Slovenija s korupcijo obremenjena v večji meri, kot to kažejo statistike organov odkrivanja in pregona, kar pogojuje potrebo po vsestranskem in premišljenem ukrepanju. Dejstvo je, da je Republika Slovenija s korupcijo obremenjena manj kot primerljive tranzicijske države, še vedno pa se ne more primerjati z državami, ki so ta problem uspele obvladati. Sprotna, trezna in analitična presoja dejanskega stanja mora biti podlaga tako za sestavo Resolucije kot za njeno sprotno dopolnjevanje in spreminjanje.

Sodelovanje javnega in zasebnega sektorja ter civilne družbe

Koruptivna ravnanja povzročajo škodo tako javnemu kot zasebnemu sektorju, civilni družbi ter tudi posameznim državljanom, to pa zahteva vključevanje vseh naštetih v pripravo in izvajanje nacionalne protikorupcijske politike. Zgolj udeležba državnih organov povzroča nepopolne in neustrezne reakcije na kompleksno korupcijsko problematiko, zaradi česar je treba v vse aktivnosti, predvsem pa v nadzor nad izvajanjem skupno zastavljenih nalog, kot enakovrednega sogovornika in partnerja vključevati tudi civilno družbo in ji tako omogočiti kontinuiran vpliv na vsebino in postopke sprejemanja najpomembnejših odločitev.

Preventiva pred represijo

Samo represivno odzivanje na korupcijo vodi zgolj k odstranjevanju škodljivih posledic v posameznih primerih, medtem pa vzroki, povodi in okoliščine, ki pogojujejo nastanek korupcije, ostajajo nedotaknjeni. Ne samo zaradi jasno izraženih svetovnih trendov, ampak tudi zaradi večje racionalnosti in učinkovitosti preventivnega delovanja, je osnovno izhodišče za vsebino in uresničevanje slovenskih protikorupcijskih ukrepov preventiva, odkrivanje vzrokov in pogojev za nastanek korupcije ter njihovo odpravljanje, medtem pa represivno delovanje še naprej ostaja korektiv, uporaben za sankcioniranje protipravnih ravnanj.

Postopnost

Korupcija je sistem, ki je pogojen s socialnimi, kulturnimi in političnimi značilnostmi vsake posamezne države, tudi Slovenije, in odprava takšnega sistema ni možna v kratkih časovnih rokih ali celo naenkrat. Učinkovito ukrepanje je možno le ob identifikaciji prioritet in ob realnem terminskem načrtovanju njihovih rešitev. Razumevanje sosledja

vzrokov in posledic ter racionalna postopnost sta absolutna predpogoja za planiranje aktivnosti, pomembna tako pri sestavi kot tudi pri uresničevanju Resolucije.

Transparentnost in odprtost projekta

Resolucija je že po definiciji dokument, ki je namenjen vsem državljanom, kar pomeni, da gre za projekt, ki je tako v fazi nastajanja kot tudi uresničevanja popolnoma transparenten in odprt za vse, ki bi želeli sodelovati pri njegovem nastajanju ali uresničevanju. Enako transparentni in odprti morajo biti tudi vsi postopki, ki privedejo do posameznih rešitev. Enega osnovnih načel in pogojev uspešnega boja zoper korupcijo, transparentnost, je mogoče doseči le s popolno preglednostjo vsega ravnanja in z njegovo ustrezno odzivnostjo na reakcije okolja.

Organizirani in spontani nadzor ter merljivost uspehov

Kljub vključevanju najširšega možnega kroga subjektov v uresničevanje protikorupcijske resolucije, so nekateri od njih za to bolj odgovorni kot drugi. Zaradi tega je potrebno natančno določiti, na kakšen način se izvaja nadzor nad uresničevanjem Resolucije in ta nadzor zaupati posebej usposobljenemu organu, ves čas pa morata biti k spremljanju uresničevanja Resolucije vzpodbujani tudi strokovna in splošna javnost, za kateri morajo biti zagotovljeni tudi postopki za vplivanje na osnovne nosilce uresničevanja Resolucije.

Pri preprečevanju korupcije so pomembni tudi indikatorji, skozi katere se bo lahko zaznavala prisotnost tega fenomena v družbi in zaradi katerih bo nadzor nad uresničevanjem Resolucije v bistvu predstavljal realno spremljanje njene uspešnosti v določenih obdobjih po njenem sprejemu in preverjanje postavljenih ciljev.

Trajnost

Ker dokončna odprava korupcije ni možna, ampak je možno le vztrajno in stalno preprečevanje, odkrivanje in zatiranje njenih pojavnih oblik, to nujno predpostavlja trajnost protikorupcijskih aktivnosti. Vsaka ohlapnost ali začasna neaktivnost se takoj in neposredno odrazi v povečanju grožnje, ki jo predstavlja korupcija. Zaradi navedenega mora Resolucija biti dokument, ki tako v fazi sestavljanja kot tudi uresničevanja omogoča trajno uresničevanje vseh zadanih nalog, tako tistih iz prve kot tudi iz vseh naslednjih faz.

Sprotno ocenjevanje in popravki

Vsak dokument je izraz trenutka, v katerem nastane, korupcija pa je, tako kot vsi podobni pojavi, pojav, ki je ne samo trajen, ampak tudi sproti spreminja svoje pojavne oblike. Zaradi tega morajo biti določeni postopki in načini za sprotne spremljanje razmer, v katerih prihaja do korupcije in za ustrezno ter sprotne odzivanje na spremenjene pogoje. Tako utemeljeni popravki v daljšem časovnem obdobju ne pomenijo kritike osnovnega teksta Resolucije, ampak zgolj zagotavljajo njeno aktualnost, prožnost in učinkovitost.

IV. CILJI RESOLUCIJE

Osnovni namen Resolucije je oblikovanje primerno visoke stopnje protikorupcijske kulture na osebni in na splošni družbeni ravni in to z realizacijo naslednjih neposrednih in splošnih ciljev:

- oblikovanje in uresničevanje ustreznih etičnih standardov,
- dolgoročna in trajna odprava pogojev in okoliščin za nastanek in razvoj korupcije,
- vzpostavitev ustreznega pravnega in institucionalnega okolja za preprečevanje korupcije,
- dosledna uveljavitev odgovornosti za nezakonita dejanja,
- vzpostavitev sistema ničelne tolerance do vseh korupcijskih ravnanj,
- učinkovito uvajanje mednarodno uveljavljenih standardov na tem področju.

Poleg neposrednih in splošnih ciljev bo izvajanje Resolucije vplivalo tudi na doseganje naslednjih širših družbenih ciljev :

- identifikacija področij, ki so najbolj izpostavljena korupciji,
- transparentno in zakonito financiranje političnih strank,
- uspešna reforma državne uprave,
- premagovanje konflikta interesov v javnih službah,
- zagotavljanje zakonitega, strokovnega in odgovornega sprejemanja odločitev,
- vzpostavitev ustreznih mehanizmov za zaznavanje in obveščanje o možnem korupcijskem ravnanju,
- zagotovitev res neodvisnega in učinkovitega delovanja organov odkrivanja, pregona in sodstva,
- zagotovitev učinkovitega delovanja drugih nadzornih mehanizmov,
- zagotovitev odprtih in transparentnih postopkov trošenja proračunskih sredstev,
- kreativno sodelovanje med državnimi in zasebnimi organizacijami ter civilno družbo,
- usposabljanje in pomoč zasebnemu sektorju pri učinkovitem in samoregulativnem ukrepanju zoper korupcijo,
- dvig občutljivosti državnih organov, civilne družbe in posameznikov na pojavne oblike korupcije,
- dvig splošne osveščenosti o pravicah in obveznostih posameznikov ter institucij,
- pomoč medijem pri izvrševanju njihove nadzorne funkcije,
- vključevanje Republike Slovenije v mednarodna prizadevanja za preprečevanje korupcije.

V. VRSTE IN OBSEG KORUPCIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI

Tudi v Republiki Sloveniji glede obsega korupcije obstaja neskladje med uradnimi podatki organov pregona in podatki, pridobljenimi z empiričnimi raziskavami. Tako policija letno obravnava od 20 do 60 korupcijskih kaznivih dejanj, javnomnenjske raziskave, ankete in študije pa kažejo na večji obseg problematike.

1. Policijski podatki

Uradni podatki o stopnji in obsegu korupcijskih kaznivih dejanj v Republiki Sloveniji so razvidni iz policijskih statistik o tem pojavu, ki obsegajo sedem kaznivih dejanj iz Kazenskega zakonika pred spremembo v letu 2004:

§ kršitev proste odločitve volilcev iz 162. člena, sprejemanje podkupnine pri volitvah iz 168. člena, neupravičeno sprejemanje daril iz 247. člena, neupravičeno dajanje daril iz 248. člena, jemanje podkupnine iz 267. člena, dajanje podkupnine iz 268. člena in nezakonito posredovanje iz 269. člena.

Leto	Število vseh KD korupcije	Število vseh KD
1991	21	42,250
1992	39	54,085
1993	51	44,278
1994	55	43,635
1995	35	38,178
1996	32	36,587
1997	19	37,173
1998	33	55,473
1999	56	62,836
2000	43	67,617
2001	58	74,795
2002	51	77,218
2003	54	76,643

Vir: Letna poročila policije

2. Javnomnenjske raziskave in druge ankete

Z javnomnenjskimi raziskavami se običajno zbirajo podatki o mnenju prebivalstva glede določenega problema in ne toliko o dejanskem obsegu in resnosti problema. Kljub temu so na področju preprečevanja korupcije takšne raziskave pomembne, saj kažejo na stopnjo občutljivosti in raven osveščenosti prebivalstva, ki sta zelo pomembna dejavnika pri angažiranju celotne javnosti pri odpravljanju pogojev, okoliščin in vzrokov za nastanek korupcije. Druge vrste raziskav so bolj ekonomsko utemeljene in dokaj zanesljivo predstavljajo stanje na določenem segmentu korupcije.

- a) Prvi splošni raziskavi o korupciji v Republiki Sloveniji, izvedeni leta 2002 in 2003, sta pokazali, da je ocena državljanov o razširjenosti korupcije (kar 68,1% anketirancev v letu 2002 in 55,3% anketirancev v letu 2003 je mnenja, da javni uslužbenci sprejemajo podkupnino) slabša od njihovih dejanskih izkušenj (29,6% anketirancev ali njihovih znancev je imelo izkušnje s tem pojavom v letu 2002, v letu 2003 je ta odstotek znašal 31,5%). Kot najpomembnejše vzroke za korupcijo v državi so navedli prenizke kazni (25% leta 2002 in 22,9% leta 2003), neučinkovit pregon (19,8% leta 2002 in 19,4% leta 2003) in pomanjkljivo zakonodajo (17% leta 2002 in 18,4% leta 2003). Med institucijami, ki so po mnenju anketirancev najbolj pripomogle k boju proti korupciji, so na prvih mestih mediji (ocena 3,43 leta 2002 oziroma 3,41 leta 2003 na razponu od 1 – najmanj - do 5 – največ), Urad Vlade RS za preprečevanje korupcije (3,03 leta 2002 in 3,11 leta 2003) in inšpekcijske službe (2,94 leta 2002 in 2,90 leta 2003). Največ anketirancev je doživelo koruptivno izkušnjo pri obisku zdravnika (14,4% leta 2002 in 7,1% leta 2003), v postopkih javnega naročanja (4,9% leta 2002 in 28,8% leta 2003), v postopkih privatizacije oziroma denacionalizacije (4,4% leta 2002 in 22,3% leta 2003), v carinskih postopkih (5,5% leta 2002 in 16,5% leta 2003) in v policijskih postopkih (6,8% leta 2002 in 15,7% leta 2003). Iz raziskave pa izhaja tudi podatek, da mnenja anketirancev temeljijo predvsem na poročanju medijev (32% leta 2002 in 31,5% leta 2003).
- b) Anketa o gospodarskem in poslovnem okolju, poslovni etiki in neuradnih plačilih v Republiki Sloveniji, izvedena januarja 2004, je pokazala, da se 62% (43,4% leta 2002) slovenskih managerjev korupcija v državi zdi velik problem in da jim največjo oviro pri delovanju njihovega podjetja predstavljajo davki (52%,

medtem, ko je leta 2002 prvo mesto zasedalo sodstvo s 43,3%). Na poslovanje podjetij v največji meri vpliva korupcija javnih uslužbencev, zlasti na področju javnih naročil (23,6%); 24,3% (31% leta 2002) anketiranih managerjev meni, da lahko korupcija vsaj do neke mere pripomore k razvoju in rasti njihovega podjetja, da jih kar 48% (48,3% leta 2002) meni, da je korupcija neizbežen del slovenskega ekonomskega sistema in da kar 47% (52% leta 2002) vseh managerjev meni, da v njihovem podjetju ne potrebujejo etičnega kodeksa. Glede na samostojnost zasebnega sektorja pri urejanju lastnih etičnih pravil je iz ankete mogoče sklepati, da bodo poklicna in poslovna združenja na tem področju morala biti bolj aktivna, je pa na področju etike poslovanja slovenskih podjetij opaziti pozitivne trende v primerjavi z letom 2002.

- c) Med mnenjskimi raziskavami in drugimi anketami je v svetu najbolj poznan Percepcijski indeks (CPI) Transparency International, ki kaže, kakšno je mnenje državljanov posamezne države o stopnji in obsegu korupcije v njihovi državi, ne nudi pa podatkov o dejanskem stanju na tem področju. Slovenija je med korupcijsko najmanj obremenjenimi državami centralne in srednje Evrope. Skrbi dejstvo, da se je položaj države na lestvici držav po CPI med leti 1999 in 2001 konstantno slabšal, še bolj pa dejstvo, da se je vztrajno slabšala tudi njena ocena (leta 1999 25. mesto na lestvici držav in ocena 6.0; leta 2000 28. mesto in ocena 5,8; leta 2001 34. mesto in ocena 5.2). Leta 2002 je bila Republika Slovenija uvrščena bolje: na 27. mesto z oceno 6.0, v letu 2003 pa z rezultatom 5,9 na 29. mesto.
- d) Zanimiv je pogled na podatke, ki kažejo, kako je z možnostjo vplivanja podjetij na zakonodajno delo državnih organov (t.i. state capture) v Republiki Sloveniji in še v nekaterih državah v tranziciji. Odstotek podjetij, ki lahko v Republiki Sloveniji po raziskavah EBRD - Evropske banke za obnovo in razvoj - nezakonito vplivajo na vsebino zakonskih predpisov, na parlament torej, je 8%, na vsebino podzakonskih predpisov lahko vpliva 5% podjetij, na vsebino odločitev centralne banke 4% podjetij, na kazenska sodišča 6% podjetij, na gospodarska sodišča 6% in na politične stranke 11% od anketiranih 125 – 150 podjetij. Skupni state capture indeks, ki istočasno predstavlja tudi delež podjetij, ki so oškodovana zaradi takšnega nezakonitega vplivanja, je v Sloveniji 0,07, kar je v bistvu eden najboljših rezultatov.
- e) Svetovni ekonomski forum (World Economic Forum) v svoji raziskavi svetovne konkurenčnosti za leta 2001-2002 Republiko Slovenijo med 75 državami glede na obremenjenost s korupcijo uvršča na 31. mesto z rezultatom 5.29 (ocene od najslabše 1 do najboljše 7), za Litvo, Madžarsko in Italijo ter pred Grčijo. Po pogostosti plačevanja podkupnin v uvozno-izvoznem sektorju je Republika Slovenija uvrščena na 31. mesto (rezultat 5.3 pri najboljši možni oceni 7), po istem kriteriju v odnosih zasebna podjetja – javni sektor na 35. mesto (rezultat 5.3), po pogostosti podkupovanja pri plačevanju davščin na 32. mesto (rezultat 5.2), po pogostosti podkupovanja v sistemu javnih naročil na 41. mesto (rezultat 4.2), po pogostosti podkupovanja pri najemanju kreditov na 47. mesto (rezultat 4.7). Slovenska podjetja svojo obremenjenost s koruptivnimi zahtevami drugih podjetij ocenjujejo z rezultatom 4.8 (pri čemer so 1 – veliki stroški in 7 - nepomembni stroški), kar je Republiko Slovenijo uvrstilo na 35. mesto. Po podatkih o stopnji zaupanja v poštenost politikov je Republika Slovenija zasedla 32. mesto z rezultatom 3.0 (ocena 1 – zelo nizko zaupanje, ocena 7 – zelo visoko zaupanje), pri čemer so bolje uvrščene tudi Romunija, Italija, ZDA, slabše pa tudi Estonija, Slovaška, Japonska, Madžarska, Grčija, Poljska, Latvija in Češka.
- f) Zanimivo je tudi mnenje prebivalstva v postkomunističnih državah iz leta 1998 glede tega, ali se je po spremembi političnega sistema korupcija povečala ali zmanjšala. V Republiki Sloveniji je 58% anketiranih prebivalcev menilo, da se je

povečala, 28% jih je menilo, da je ostala na istem nivoju, le 14% pa, da se je zmanjšala. To so nekoliko slabši rezultati kot na Poljskem (52% - povečala, 37% - ostala enaka, 12% - zmanjšala) in boljši kot v Češki Republiki (70%, 24%, 5%) ali na Madžarskem (77%, 20%, 3%). Leta 2003 je 67,3% anketirancev v Republiki Sloveniji na isto vprašanje odgovorilo, da se je korupcija po letu 1990 povečala (leta 2002 je bil ta odstotek 63,7), 15,6% jih je menilo, da je ostala enaka (leta 2002 16,4%) in 6%, da se je zmanjšala (9,6% leta 2002).

V Republiki Sloveniji je razlika med percepcijo prebivalcev o stopnji in razširjenosti korupcije v državi in njihovimi dejanskimi ter neposrednimi izkušnjami s tem pojavom izrazita. Ljudje so tako v visokem (55,3%) odstotku prepričani, da slovenski javni uslužbenci sprejemajo podkupnine, čeprav je osebne izkušnje s tem imelo dosti manj anketirancev (17,3%). To pomeni, da sta občutljivost in raven osveščenosti prebivalstva, ki sta zelo pomembna dejavnika pri odpravljanju pogojev, okoliščin in vzrokov za nastanek korupcije, zelo visoki. To potrjuje vrsta raziskav, iz katerih izhaja tudi to, da so za to zaslužni predvsem mediji in aktivnosti specializiranih in novoustanovljenih organov na tem področju v Republiki Sloveniji.

Tudi v gospodarstvu je zaznati dokaj slabo mnenje o stanju na področju korupcije, saj skoraj polovica (48%) anketiranih managerjev meni, da je korupcija neizbežen del slovenskega ekonomskega sistema. Kljub izrazito poudarjeni vlogi gospodarske samoregulative pa ankete kažejo tudi nizko stopnjo pripravljenosti anketiranih gospodarstvenikov, da bi sami kaj storili za povečanje etičnosti poslovanja, saj jih kar polovica meni, da v njihovem podjetju ne potrebujejo etičnega kodeksa.

Mednarodne ankete in raziskave so skoraj identične v ugotovitvah, da spada Republika Slovenija med koruptivno najmanj obremenjene tranzicijske države, in je v tem pogledu včasih celo boljša od nekaterih članic Evropske Unije. To izhaja tako iz anket, ki ugotavljajo percepcijo, kot tudi drugih, ki merijo bolj ekonometrične pokazatelje. Tudi Evropski parlament ocenjuje, da je Republika Slovenija bližje profilu razvitih držav kot tranzicijskih držav s široko razširjeno in eksistenčno pogojeno korupcijo.

Seveda pa raziskave in ankete, ki ugotavljajo stanje na konkretnih področjih, kažejo tudi to, da še obstajajo določene pomanjkljivosti, ki jih bo potrebno odpraviti, da bi tudi v Republiki Sloveniji lahko začeli govoriti o korupciji kot nepomembnem, obstranskem in naključnem pojavu. Še vedno obstajajo možnosti za vplivanje posameznikov in interesnih skupin na zakonodajno in siceršnje delo državnih organov, torej za t.i. state capture, še vedno so kritična področja javnih naročil, zdravstva in javne uprave nasploh. Kvalitativna analiza virov potrjuje vzorec korupcijskih ravnanj, ki je prisoten v razvitih družbah. Zaključiti je mogoče, da gre za korupcijo na višjih in najvišjih ravneh družbenega in političnega življenja. Na podlagi rezultatov analize prav tako lahko rečemo, da je korupcije največ v javni administraciji, na podlagi vsebine prijav pa lahko ugotovimo, da prevladujejo pojavne oblike t.i. »grand corruption«, katere najbolj pogoste metode delovanja so zlorabe položajev, družbenega statusa, politične moči, možnosti odločanja in podobno. Takšna ravnanja velikokrat izpolnjujejo znake hujših kaznivih dejanj, ki jih je težko zaznavati, odkrivati in preiskovati. To pa je v tem trenutku tudi eden ključnih problemov, ki se ga s predlaganimi ukrepi loteva Resolucija.

VI. PREPREČEVANJE IN ZATIRANJE KORUPCIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI

Stopnja gospodarskega razvoja Republike Slovenije, njen letni družbeni proizvod in drugi ekonomski kazalci našo državo že uvrščajo ob bok nekaterim članicam Evropske Unije. To pomeni, da koruptivna ravnanja pri nas praviloma niso eksistencialno pogojena,

ampak služijo dolgoročnim privilegijem in izboljšanju materialnega položaja posameznikov in skupin, ki se z njimi ukvarjajo. Tako motivirani posamezniki pri zasledovanju individualnih koristi izkoriščajo vse slabosti, napake in pomanjkljivosti, ki jih s sabo prinaša pospešeno vzpostavljanje institucij novonastale države, sprememba v tipu političnega sistema, procesi lastninjenja in razvoj gospodarstva v pogojih proste konkurence.

Tradicionalna javna uprava ter tradicionalni hierarhični odnosi med njenimi uslužbenci in državljani se le počasi razvijajo v sodoben, profesionalen in transparenten sistem, katerega izključni namen naj bo zgledno upravno servisiranje prebivalcev Republike Slovenije. Kadrovanje v javnih službah še vedno ne sledi zgolj kriterijem učinkovitosti ter strokovnosti, krepitev gospodarstva povzroča selitev strokovnjakov iz državnih služb v zasebna podjetja. Tudi razvoj prava le stežka sledi spremembam v ekonomskem in političnem sistemu, dolgotrajni sodni postopki in še ne zadosti razviti nadzorni mehanizmi gredo na roke kršiteljem. Posamezniki se za posredovanje v primeru odkritih nepravilnosti še vedno zanašajo samo na državne mehanizme, slabo se zavedajo svojih pravic, prav tako ne poznajo zadosti nalog, pravic in obveznosti institucij, s katerimi se srečujejo. Civilna družba se prepočasi razvija, etičnosti ravnanja in poslovanja v vseh oblikah in na vseh ravneh še ni zagotovljena potrebna pozornost, vstopanje države v mednarodne integracije na nekaterih področjih povečuje korupcijska tveganja.

Edini način, ki zagotavlja dejansko zmanjšanje obsega korupcije v katerikoli državi, je odprava vzrokov, pogojev in okoliščin, ki omogočajo ter pospešujejo nastanek in razvoj korupcije, kar pomeni, da je v dogajanje na področju korupcije v prvi vrsti treba poseči s preventivo, medtem, ko represija ostaja le korektiv za obravnavo najhujših pojavnih oblik korupcije in odpravo njihovih posledic. Obe obliki delovanja, preventivna in represivna, morata biti med seboj usklajeni, to pa je mogoče doseči le z njuno hkratno vsebinsko obravnavo, brez formalnega ločevanja. Predvideni ukrepi za preprečevanje in zatiranje korupcije na zakonodajni, institucionalni in praktični ravni so zaradi tega razdeljeni v več vsebinsko povezanih poglavij, podrobnejša navedba potrebnih aktivnosti, njihovih ciljev, odgovornih institucij in izvedbenih rokov pa bo osrednji del vsebine Akcijskega načrta uresničevanja Resolucije, ki ga bo pripravila Komisija za preprečevanje korupcije.

Slovenska zakonodaja se je v procesu približevanja Evropski Uniji že dokaj približala evropskim standardom, tako, da ni več pričakovati obsežnih vsebinskih sprememb. Vpetost v mednarodne tokove seveda terja tudi sprotno usklajevanje z novimi predpisi iz mednarodnega okolja, kar pa ni zgolj proces njihovega mehničnega prenašanja v slovensko okolje, ampak vedno znova tudi priložnost za izpopolnjevanje zakonodaje v skladu z zeleno stopnjo demokracije in zelenim upoštevanjem načel pravne države. Seveda bo treba tudi vse prihodnje predpise preveriti z vidika skladnosti z evropskim »acquis communautaire«. Tudi na področju institucionalne gradnje Republika Slovenija že ima večino institucij, običajnih tudi za demokratične države z daljšo tradicijo, morebitne potrebne spremembe ne bodo več obsežne, treba pa bo zagotoviti usklajeno in odgovorno sodelovanje vseh obstoječih institucij, a strogo v okvirih njihovih pristojnosti. Resnejši problem je uresničevanje sprejetih predpisov, zlasti na področjih, pomembnih za korupcijo, kar med drugim terja tudi usposobitev vseh družbenih formalnih in neformalnih nadzornih mehanizmov za zakonito in učinkovito opravljanje svoje vloge.

A. Politika

Osnovni ukrepi, ki lahko na področju politike pripomorejo k odpravi vzrokov in pogojev za nastanek korupcije, so nadaljnji razvoj demokracije, krepitev načel pravne države, razvoj civilne družbe ter dosledno uveljavljanje načela delitve oblasti.

A.1. Zakonodajni ukrepi

Med zakonodajnimi ukrepi so najpomembnejši naslednji :

A.1.1. Spremembe zakonodaje o financiranju političnih strank in volitev, ki bodo zagotovile povsem transparentno in praviloma proračunsko financiranje političnih strank ter realno, primerljivo in celovito poročanje o finančnem poslovanju političnih strank in kandidatov, določile splošna pravila za absolutno dokumentirano in poenoteno vodenje računovodstev političnih strank, vzpostavile povsem jasne in precizne postopke nadzora in nadzornim mehanizmom omogočile učinkovito opravljanje njihovih nalog, vključno z uveljavljanjem predvidenih sankcij.

A.1.2. Uveljavitev in spremljanje uresničevanja novih predpisov o nezdržljivosti opravljanja javnih funkcij s pridobitno dejavnostjo, o poročanju o finančnem stanju določenih kategorij oseb, o sprejemanju daril in o reševanju konfliktov interesov, skupaj z določili o učinkovitem centralnem nadzornem mehanizmu in sorazmernimi, resnimi ter odvračilnimi sankcijami.

A.1.3. Sprejem predpisov o medsebojni nezdržljivosti posameznih javnih funkcij, kot so, npr. poslanci in župani.

A.1.4. Sprejem predpisov o lobiranju, vključno z etičnimi načeli za delo oseb, ki se s tem ukvarjajo.

A.1.5. Prenos javnih pooblastil na zasebni sektor, kadar je to mogoče brez nevarnosti za povečanje korupcijskega rizika.

A.1.6. Sistematična analiza veljavnih in bodočih predpisov z vidika njihove protikorupcijske konsistentnosti s predlogi sprememb.

A.1.7. Uvedba zakonske obveznosti prijave korupcijskih kaznivih dejanj za vse javne funkcionarje.

A.1.8. Uvedba seznamov daril, ki jih prejema javni funkcionarji in dolžnosti posredovanja teh seznamov pristojnemu organu.

A.1.9. Vključitev ukrepov za preprečevanje korupcije ter za zagotavljanje transparentnosti delovanja organov, ki jih vodijo, med osnovne naloge javnih funkcionarjev.

A.1.10. Proučitev vprašanja nezdržljivosti istočasnega članstva javnih funkcionarjev v poslovnih in/ali nadzornih organih javnih zavodov, javnih podjetij, javnih skladov, javnih agencij in gospodarskih družb v večinski lasti Republike Slovenije ali lokalnih skupnosti.

A.2. Institucionalni ukrepi

Na tem področju so potrebne naslednje spremembe:

A.2.1. Ustanovitev ali določitev organov, ki bodo znotraj posameznih institucij odločali o kršitvah kodeksov etike.

A.2.2. Določitev oseb ali organov, ki bodo za javne funkcionarje vodili seznam sprejetih daril.

A.2.3. Ustanovitev poklicnega združenja lobistov Republike Slovenije s svojim kodeksom etike.

A.3. Praktični ukrepi

Na tem področju je potrebno storiti naslednje:

A.3.1. Zagotoviti učinkovitejši notranji in zunanji nadzor nad uresničevanjem veljavnih predpisov.

A.3.2. Zagotoviti spoštovanje veljavnih etičnih načel.

A.3.3. V primerih ugotovljenih nepravilnosti ali neupoštevanja predvidenih postopkov dosledno in javno uveljaviti predvidene sankcije.

A.3.4. Zagotoviti izdajo letnih poročil o največjih in/ali najpogostejših kršiteljih veljavnih predpisov in etičnih načel s tega področja.

A.3.5. Dosledno upoštevati predpisani zakonodajni postopek ob zagotovitvi popolne transparentnosti pri uveljavljanju političnih in strokovnih argumentov ter preprečiti morebitna interventna poseganja različnih formalnih ali neformalnih družbenih skupin ali posameznikov.

A.3.6. Objaviti sezname sprejetih daril javnih funkcionarjev v obliki javnega letnega kataloga.

A.3.7. Uvesti protikorupcijske klavzule v vse pogodbe, ki jih sklepa država in presegajo določeno vrednost.

A.3.8. Dosledno izrekati varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica za korupcijska kazniva dejanja pravnomočno obsojenim javnim funkcionarjem.

A.3.9. Dosledno uresničevati prepoved udeležbe javnih funkcionarjev v organih vodenja, upravljanja in nadzora v gospodarskih družbah, če takšna udeležba ni nujna zaradi zastopanja javnega interesa.

B. Državna uprava

Ob splošnih in političnih ukrepih je področje državne uprave tisto, kjer država dobi ali izgubi vojno s korupcijo. Kar najbolj natančno določene diskrecijske pravice, kar najbolj precizni opisi nalog in pooblastil javnih uslužbencev ter učinkovito uveljavljanje njihovih etičnih kodeksov so področja, ki lahko k odpravljanju vzrokov in pogojev za nastanek in razvoj korupcije znotraj javne uprave pripomorejo najbolj.

B.1. Zakonodajni ukrepi

Med potrebnimi zakonodajnimi ukrepi so pomembni predvsem naslednji:

B.1.1. Sistematično spremljanje implementacije Zakona o javnih uslužbencih, drugih zakonov ter ustreznih podzakonskih aktov in v primeru ugotovljenih pomanjkljivosti sprejem ustreznih sprememb, ki naj v največji možni meri zagotovijo resnično apolitično, strokovno, učinkovito in transparentno javno upravo, ki v kar največji možni meri deluje neodvisno od kadrovske spremembe v sferi izvoljenih in imenovanih funkcionarjev; za primere nedovoljenih pritiskov predvideti možnost pravnih sredstev za posamezne javne

uslužbence in njihova združenja, vključno z Uradniškim svetom; zagotoviti uresničevanje izključno meritokratskih kriterijev pri zaposlovanju in napredovanju javnih uslužbencev.

B.1.2. Uvedba prepovedi direktne hierarhične nadrejenosti javnih uslužbencev nad sorodniki v ravni vrsti ali v stranski vrsti do vključno tretjega kolena ter zakonci ali zunajzakonskimi partnerji z določitvijo alternativnih ukrepov v primerih, ko do takšne nadrejenosti pride iz objektivnih razlogov.

B.1.3. Merila za izbor posameznikov na delovna mesta v javnem sektorju prilagoditi ocenam korupcijske izpostavljenosti teh delovnih mest.

B.1.4. Uvedba načrtov integritete v javnem sektorju.

B.1.5. Uvedba zakonske obveznosti prijavljanja korupcijskih ravnanj za vse javne uslužbence.

B.1.6. Sprejem in spremljanje uresničevanja predpisov o reševanju konfliktov interesov, nezdržljivosti funkcij in sprejemanju daril v državni upravi.

B.1.7. Spremembe in prilagoditev kodeksa etike javnih uslužbencev mednarodnim standardom.

B.1.8. Sprejem in spremljanje uresničevanja predpisov, ki omogočajo izvenproračunsko financiranje državnih organov, predvsem ureditev nadzornih postopkov z obvezno vključitvijo formalnih nadzornih mehanizmov in civilne družbe.

B.1.9. Analiza upravnih postopkov na vseh področjih, ki se zaključijo z izdajo različnih dovoljenj ali licenc in na področjih, kjer se odloča o pravicah posameznikov ter njihovo reduciranje na najnujnejši potrebni in poenostavljeni obseg, da bi se doseglo naslednje:

- odprava vseh dovoljenj, ki niso izrecno predvidena z zakonom,
- sprememba podzakonskih aktov, ki določajo različna dovoljenja, soglasja, ali licence, ki nimajo podlage v eksplicitnih določilih zakonov,
- odprava ali sprememba vseh predpisov, ki dovoljujejo nedopustno arbitriranje pri odločanju o dovoljenjih, soglasjih in licencah,
- sestava seznamov potrebnih dovoljenj ali soglasij za uporabnike na posameznih področjih.

B.1.10. Sprejem predpisov, ki bodo vse upravne organe zavezali k periodičnim ocenam korupcijske izpostavljenosti organa in delovnih mest v njem, k sprejemu ustreznih preventivnih ukrepov in k izdelavi formaliziranih notranjih nadzornih postopkov.

B.1.11. Spremljanje uresničevanja predpisov o dostopnosti informacij medijem, uveljavitev morebitnih potrebnih sprememb in dosledna zagotovitev sodnega varstva v primeru kršitev predpisov.

B.1.12. Razširitev dolžnosti glede posredovanja informacij državnih organov tudi v korist gospodarskih subjektov, nevladnih organizacij in posameznikov.

B.1.13. Sprejem predpisov, ki bodo v največji možni meri omogočili elektronsko poslovanje vseh uporabnikov z upravnimi organi in zavezali slednje k izdelavi programov, ki bodo uporabnikom storitev upravnih organov omogočali on-line spremljanje postopkov, predvsem pa predvidenih ter dejanskih rokov za rešitev njihov vlog in imen v postopkih udeleženih javnih uslužbencev.

B.1.14. Podrobna protikorupcijska analiza predpisov na javno-finančnem področju, zlasti na področju javnega naročanja, na davčnem in carinskem področju ter na področju zdravstva, sprejem ustreznih sprememb.

B.1.15. Odstop koncesij za izdajanje različnih dovoljenj ali soglasij zasebnemu ali nevladnemu sektorju tam, kjer je to upravičeno in možno brez povečanja korupcijskega tveganja.

B.1.16. Izdelava enostavnih internih pravil za prijave korupcijskih ravnanj znotraj državnih organov in izdelava pravil za zaščito prijaviteljev korupcije v državnih organih.

B.1.17. Analiza organizacijske in druge zakonodaje na področju lokalne samouprave z vidika njene protikorupcijske konsistentnosti in izdelava predlogov za morebitno izboljšanje.

B.1.18. Izdelava vzorcev podzakonskih protikorupcijskih aktov za celoten javni sektor.

B.1.19. Spremljanje predpisov o organizaciji, delovnem področju in nalogah organov državne uprave, ki naj zagotovijo transparentno, racionalno in učinkovito izvajanje zakonsko določenih nalog, brez prekrivanja pooblastil in podvajanja nalog in ob upoštevanju posebnosti določenih organov.

B.1.20. Določitev prevzema kodeksa etike javnih uslužbencev kot pogoja za sklenitev delovnega razmerja.

B.2. Institucionalni ukrepi

Na tem področju je potrebno zagotoviti naslednje:

B.2.1. Spremljanje objektivnega in politično nepristranskega delovanja Uradniškega sveta za dejansko zagotovitev izključno meritokratskega zaposlovanja in napredovanja javnih uslužbencev.

B.2.2. Začetek praktičnega delovanja centralne kontaktne točke v Ministrstvu za finance za sodelovanje z OLAF – om (Urad EU za boj proti goljufijam).

B.2.3. Določitev oseb, odgovornih za načrte integritete v javnem sektorju.

B.2.4. Določitev služb ali oseb v državnih organih, zadolženih za vodenje seznama daril javnim uslužbencem.

B.2.5. Ustanovitev in/ali usposobitev organov, ki bodo odločali o kršitvah kodeksov etike javnih uslužbencev .

B.2.6. Vzpostavitev rednega sodelovanja med osrednjim državnim organom za področje korupcije in delovnimi telesi Vlade Republike Slovenije, ki se ukvarjajo z zadevami, pomembnimi tudi za preprečevanje korupcije.

B.3. Praktični ukrepi

Na tem področju je potrebno naslednje:

B.3.1. Odprava diskrecijskih pravic javnih uslužbencev, kjer je to mogoče, in izdelava objektivnih kriterijev za odločanje v primerih, kjer to ni možno.

B.3.2. Vnaprejšnja izdelava dopolnilnih kriterijev za določanje stopenj tajnosti v vsakem državnem organu.

- B.3.3. Vključitev cenovne dostopnosti storitev državnih organov med kriterije za oblikovanje teh cen.
- B.3.4. Priprava kratkih, enostavnih in lahko dostopnih obvestil posameznikom o njihovih pravicah v postopkih pred različnimi državnimi organi.
- B.3.5. Uvedba standardiziranega enostavnega obrazca, ki bo posameznikom omogočal prijavo koruptivnih ravnanj javnih funkcionarjev in javnih uslužbencev.
- B.3.6. Uvedba in dosledna izvedba »one-stop« sistema pridobivanja potrebnih dovoljenj in soglasij državnih organov.
- B.3.7. Izdelava kriterijev za oceno korupcijske izpostavljenosti državnih organov in delovnih mest v njih ter periodične analize te izpostavljenosti po sprejetih kriterijih.
- B.3.8. Depersonifikacija stikov med državljani in javnimi uslužbenci z istočasno zagotovljeno transparentnostjo identitete odločujočih uslužbencev ali članov kolektivnih organov.
- B.3.9. Dosledna delitev nalog med organi, ki izdajajo različna dovoljenja in soglasja, ter organi, ki izvajajo nadzor nad uporabo teh dovoljenj ali soglasij.
- B.3.10. Razvoj in izvajanje začetnih in dopolnilnih programov strokovnih usposabljanj javnih uslužbencev z obvezno vključitvijo znanj s področja etike in poklicne integritete, uvedba nadzora nad izvajanjem teh programov.
- B.3.11. Zagotovitev vseh oblik pomoči neupravičeno stigmatiziranim javnim uslužbencem ter javnim uslužbencem, oškodovanim z neupravičenimi napredovanji v državni upravi.
- B.3.12. Omogočanje on-line dostopa javnosti do baz podatkov, kjer ni predpisane zahteve po varstvu tajnosti ali po varstvu osebnih podatkov.
- B.3.13. Omejitev oziroma odprava gotovinskega poslovanja med javnimi uslužbenci in strankami.
- B.3.14. Izdelava in objava preciznih in nedvoumnih pogojev za udeležbo na razpisih za vsako pridobivanje proračunskih sredstev s strani zasebnega sektorja.
- B.3.15. Periodične analize izvedenih postopkov na področju javnih naročil, državnih pomoči, subvencij, kreditov in drugih oblik porabe javnih financ, predvsem po kriteriju pogostosti pojavljanja posameznih uporabnikov teh sredstev.
- B.3.16. Sklepanje paktov integritete med državnimi organi in njihovimi poslovnimi partnerji v zasebnem sektorju.
- B.3.17. Uveljavitev učinkovitega notranjega nadzora nad delovanjem javne uprave, predvsem glede delitve pristojnosti, dokumentiranja delovnih procesov, obvladovanja tveganj in notranjega revidiranja, vključno z nadzorom nad postopki napredovanja javnih uslužbencev.
- B.3.18. Zagotovitev čim večje javnosti delovanja Uradniškega sveta.
- B.3.19. Določitev organa – informativne točke za vsa vprašanja, povezana s pravili in načeli poklicne etike.
- B.3.20. Analiza delovanja vseh organov z inšpekcijskimi pooblastili s ciljem odkrivanja

sistemskih ali posamičnih pomanjkljivosti in nedoslednosti ter izdelava predlogov za izboljšanje stanja.

B.3.21. Dosledna izvedba javnih razpisov in dosledna uporaba strokovnih kriterijev pri kadrovanju na strokovna vodilna mesta v državnih organih in podjetjih v državni lasti.

B.3.22. Dosledno izrekanje varnostnega ukrepa prepovedi opravljanja poklica za korupcijska kazniva dejanja pravnoomočno obsojenim javnim uslužbencem.

B.3.23. Zagotovitev večje udeležbe nevladnega sektorja v pritožbenih postopkih zoper delo javnih uslužbencev.

B.3.24. Podrobna protikorupcijska analiza uveljavljenih praks na javno-finančnem področju, zlasti na področju javnega naročanja, na davčnem in carinskem področju ter na področju zdravstva, sprejem ustreznih sprememb.

B.3.25. Dosledno uresničevanje prepovedi udeležbe javnih uslužbencev v organih vodenja, upravljanja in nadzora v gospodarskih družbah, kjer ta udeležba ni nujna zaradi zastopanja javnega interesa.

B.3.26. Zagotovitev primerne števila notranjih revizorjev v državni upravi ter njihove dejanske neodvisnosti in strokovnosti.

C. Organi odkrivanja, pregona in sojenja

Kljub vsem predpisom, ki preprečujejo in prepovedujejo korupcijska ravnanja, do njih prihaja v vsaki družbi. Takrat pride do izraza samostojnost, neodvisnost in strokovnost organov, ki takšna dejanja odkrivajo, preganjajo in sodijo. Ob vseh zahtevah, ki veljajo za sistem državne uprave na splošno, za organe odkrivanja, pregona in sojenja zaradi pomembnosti nalog, ki jih opravljajo, veljajo še dodatni pogoji.

C.1. Zakonodajni ukrepi

Potrebni ukrepi na tem področju so naslednji:

C.1.1. Zagotavljanje neodvisnosti in samostojnosti sodstva pri imenovanju in napredovanju sodnikov ter zagotavljanje njihove proračunske neodvisnosti.

C.1.2. Zagotavljanje neodvisnosti in samostojnosti državnega tožilstva pri imenovanju in napredovanju državnih tožilcev.

C.1.3. Povečanje učinkovitosti predkazenskega postopka.

C.1.4. Uvedba možnosti dodatnega podaljšanja uporabe prikritih preiskovalnih metod po Zakonu o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94-popr., 72/98, 6/99, 66/2000, 111/01, 56/03 in 43/04) pri preiskovanju korupcijskih kaznivih dejanj.

C.1.5. Popolna uskladitev materialnih kazensko-pravnih določil o korupciji in goljufijah z določili mednarodnih pravnih instrumentov, ki jih je sprejela Republika Slovenija.

C.1.6. Dvig kazni za korupcijska kazniva dejanja.

C.1.7. Zaostritev procesnih predpisov za preprečevanje njihovih zlorab s strani udeležencev v postopkih.

C.1.8. Proučitev vprašanja obrnjenega dokaznega bremena pri dokazovanju protipravne premoženjske koristi, izvirajoče iz kaznivih dejanj.

C.1.9. Uvedba javnega kataloga za korupcijo obsojenih pravnih oseb.

C.1.10. Sprejem predpisov o zaščiti prič in oseb, ki prijavljajo korupcijo.

C.1.11. Sprejem predpisov o delitvi odvzetih premoženjskih koristi znotraj državnih organov Republike Slovenije in o delitvi teh koristi med Republiko Slovenijo in drugimi državami.

C.2. Institucionalni ukrepi

Na tem področju so potrebni naslednji ukrepi:

C.2.1. Reorganizacija policijskih enot, specializiranih za področje korupcije, v smeri večje centralizacije s ciljem maksimiranja njihove operativnosti ter zagotavljanja popolne usklajenosti njihovega delovanja in popolne neodvisnosti pred možnostmi nedopustnih vplivov.

C.2.2. Dvig števila delovnih mest policistov na področju odkrivanja korupcije in njihova zasedba z usposobljenimi in izkušenimi kadri z izkazano visoko stopnjo integritete.

C.2.3. Racionalizacija izrabe obstoječih zmogljivosti v slovenskem državnem tožilstvu.

C.2.4. Usposobitev organov za vsebinsko obravnavo kršitev pravil o premoženjskem stanju tožilcev in sodnikov znotraj državnega tožilstva oziroma sodstva.

C.2.5. Organizacijska rešitev multidisciplinarne obravnave primerov, kjer so korupcije osumljeni policisti, tožilci, sodniki ali javni funkcionarji in javni uslužbenci nad določenim rangom.

C.2.6. Vzpostavitev ustrezne koordinacije med predstavniki ministrstev za pravosodje in notranje zadeve, policije, tožilstva in drugih organov s pooblastili za odkrivanje in preiskovanje protipravnih ravnanj s ciljem krepitev medinstitucionalnega sodelovanja in izmenjave podatkov ter specialističnih znanj.

C.3. Praktični ukrepi

Na tem področju je potrebno naslednje:

C.3.1. Uvedba osnovnega in dodatnega specialističnega usposabljanja policistov, tožilcev in sodnikov na področju korupcije, goljufij, davčnih utaj, pranja denarja in računovodskih protipravnih ravnanj.

C.3.2. Uvedba principa skupinskega policijskega in tožilskega obravnavanja pomembnejših korupcijskih zadev.

C.3.3. Uvedba doslednega strokovnega nadzora nad odločitvami policistov in tožilcev v primeru zaustavitve ali zavlačevanja postopkov v pomembnejših korupcijskih zadevah.

C.3.4. Zagotovitev rednega periodičnega ocenjevanja učinkovitosti dela tožilcev in sodnikov.

C.3.5. Omejitev možnosti za nedopustno vplivanje policijskih starešin na policijske postopke na področju korupcije.

C.3.6. Praktična usposobitev tožilcev za vodilno vlogo v predkazenskem postopku.

C.3.7. Izboljšanje nagrajevanja dela policistov.

C.3.8. Uvedba dodatnih pogojev za zasedbo delovnih mest, pomembnih za odkrivanje in preiskovanje korupcije ter pri zasedbi tem nadrejenih delovnih mest.

C.3.9. Zagotovitev dejanske aktivne udeležbe nevladnega sektorja v pritožbenih postopkih zoper delo policije.

C.3.10. Podrobna protikorupcijska analiza uveljavljenih praks na področju dela organov odkrivanja, pregona in sojenja ter sprejem potrebnih sprememb.

D. Gospodarstvo

Brez ukrepov na področju gospodarskega sektorja in brez udeležbe gospodarskih subjektov preprečevanje korupcije ni mogoče, ne samo zaradi tega, ker sta gospodarstvo in javni sektor v vsaki državi neločljivo povezana, ampak tudi zaradi tega, ker tudi znotraj gospodarstva samega prihaja do koruptivnih ravnanj. Ker država kako drugače kot s sprejemanjem prisilnih predpisov zasebnega sektorja ne more prisiliti k ravnanju določene vrste, kar pa je vedno le skrajna možnost, je največ odvisno od tega, koliko ta sektor sam spozna nevarnosti, ki izvirajo iz korupcije in koliko sam prostovoljno začne ravnati na določen način. Tudi pri tem je sodelovanje države in gospodarstva nujno, vendar mora v celoti temeljiti na vsebini rešitev in ne na njihovem vsiljevanju od zunaj. Institucionalne in praktične rešitve so v celoti prepuščene zasebnemu sektorju samemu, od njih pa je v največji meri odvisno protikorupcijsko vzdušje v gospodarstvu.

D.1. Zakonodajni ukrepi

V obdobju liberalizacije gospodarstva je osnovno načelo deregulacija področij, ki se lahko prepustijo delovanju trga. Zaradi tega pojem »zakonodajni ukrepi« v tem poglavju vsebuje tudi ukrepe zasebnega sektorja, ki jih ta pripravi in uveljavi na lastno pobudo. Potrebni ukrepi na tem področju pa so:

D.1.1. Poostritev kazni za kaznivo dejanje ponareditve ali uničenja poslovnih listin.

D.1.2. Uvedba prepovedi sodelovanja za korupcijo pravnomočno obsojenih pravnih oseb v postopkih javnih naročil.

D.1.3. Analiza veljavne ureditve za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno ter po potrebi uveljavitev ustreznih sprememb.

D.1.4. Uvedba obveznosti vključitve protikorupcijskih klavzul v pogodbe, katerih vrednost presega določeno višino.

D.1.5. V primeru prodaje pravnih oseb v državni lasti obvezna revizija njihovega poslovanja za določeno obdobje pred prodajo.

D.1.6. Vzpodbujanje uvedbe kodeksov etike v pravne osebe zasebnega sektorja in v poslovna ter poklicna združenja.

D.1.7. Sprejem oziroma pregled in dosledna uveljavitev kodeksov etike za najbolj izpostavljene poklice.

D.1.8. Analiza zakonodaje na najbolj izpostavljenih področjih (borza, igre na srečo, zavarovalništvo,...) z vidika njihove protikorupcijske konsistentnosti in izdelava predlogov za njeno izboljšanje.

D.1.9. Pregled pravil za reševanje konfliktov interesov v zasebnem sektorju in uveljavitev potrebnih sprememb.

D.1.10. Vzpodbujanje nadaljnjega oblikovanja in dograjevanja priporočil o vsebinah individualnih pogodb in merilih za plačila in druge nagrade managerjev.

D.1.11. Vzpodbujanje uvedbe načrtov integritete v pravne osebe zasebnega sektorja.

D.2. Institucionalni ukrepi

D.2.1. Nadaljnja krepitev vloge in pomena obstoječih častnih sodišč pri krepitvi dobrih poslovnih običajev in poslovne morale.

D.2.2. Vzpodbujanje ustanavljanja novih častnih sodišč v posameznih gospodarskih dejavnostih in poklicnih združenjih.

D.2.3. Določitev oseb, zadolženih za načrte integritete in za spremljanje uresničevanja sprejetih etičnih kodeksov.

D.3. Praktični ukrepi

D.3.1. Izdelava vzorcev protikorupcijskih klavzul.

D.3.2. Spodbujanje uvedbe protikorupcijskih klavzul v vse pogodbe.

D.3.3. Uvedba paktov integritete.

D.3.4. Uvedba ocenjevanja in certifikatov integritete.

D.3.5. Vzpodbujanje aktivnosti poslovnih in sindikalnih združenj pri preprečevanju korupcije.

D.3.6. Določitev internih postopkov prijavljanja sumov koruptivnega ravnanja v gospodarskih družbah.

D.3.7. Popolna transparentnost postopkov pri lastninjenju pravnih oseb v državni lasti.

D.3.8. Vključitev uspehov gospodarskih družb na področju preprečevanja in odkrivanja neetičnega poslovnega ravnanja med kriterije za podeljevanje nagrad za gospodarske dosežke.

D.3.9. Redna periodična usposabljanja o nevarnostih korupcije in o možnostih za njeno preprečevanje v gospodarstvu.

D.3.10. Dosledno nepriznavanje odhodkov, izplačanih v nedovoljene namene, v davčnem postopku.

E. Nevladne organizacije

Nobena država sama, brez pomoči nevladnega sektorja, ne more uspešno preprečevati korupcije. V Republiki Sloveniji je civilna družba na področju protikorupcijskih prizadevanj slabo organizirana, razen posameznih poskusov nekaterih medijev njenega vpliva skorajda ni čutiti, tudi aktivne nevladne organizacije, ki bi se ukvarjala s problemi korupcije, v Republiki Sloveniji ni. Osnovni princip, na katerem temelji dejavnost nevladnih organizacij v razvitih državah, je samoorganiziranje, ki zagotavlja objektivnost in nepristranost njihovega delovanja, predvsem pa nadzor nad delovanjem države. Vse bolj se uveljavlja spoznanje, da lahko tudi država s svojimi aktivnostmi vzpodbudi dejavnost civilne družbe – najprej seveda z ustrezno zakonodajo, nato s pomočjo pri organiziranju raznih oblik njenega delovanja, prepuščanjem določenega dela svojih aktivnosti nejavnemu sektorju in končno tudi z delnim financiranjem teh dejavnosti. Samo na takšen način je zagotovljeno angažiranje vseh strokovnih, kadrovskih in človeških potencialov določene države pri preprečevanju korupcije. Osnovni predpogoj za to so jasna pravna pravila o vseh možnih odnosih med državnimi organi in civilno družbo. Republiko Slovenijo na tem področju čaka še veliko dela, pri čemer sta področji medijev in splošne javnosti zaradi pomembnosti njunih vlog obravnavani v posebnem poglavju.

E.1. Zakonodajni ukrepi

Na tem področju bo potrebno storiti naslednje:

E.1.1. Analiza predpisov o organizaciji in delovanju vseh državnih organov s ciljem odkrivanja možnosti za aktivno vključitev ustreznih delov civilne družbe v disciplinske postopke teh organov.

E.1.2. Formalizacija možnosti za udeležbo nevladnih organizacij pri delu državnih organov v vseh treh vejah oblasti in za prepustitev posameznih nalog državnih organov nevladnemu sektorju.

E.1.3. Sprejem enotnih in transparentnih kriterijev za finančno pomoč države nevladnim organizacijam, določitev njenega minimalno potrebnega letnega obsega, vzpostavitev pogojev za nadzor nad uporabo te pomoči in določitev varovalk za zagotovitev neodvisnosti financiranih organizacij.

E.1.4. Sprejem in uveljavitev etičnih kodeksov v vseh nevladnih organizacijah oziroma njihovih združenjih.

E.1.5. Pregled zakonodaje glede inkriminacije korupcijskih kaznivih dejanj oseb v nevladnem sektorju, uveljavitev potrebnih sprememb.

E.2. Institucionalni ukrepi

Čeprav je lastna iniciativa civilne družbe na tem področju največjega pomena, je vseeno mogoče najti možnosti za izboljšanje stanja:

E.2.1. Uporaba obstoječih združenj nevladnih organizacij, zlasti Centra nevladnih organizacij Slovenije – CNVOS, za neposredno povezovanje organizacij s podobnimi področji dela.

E.2.2. Oblikovanje učinkovitih mehanizmov za obravnavo kršitev pravnih in etičnih norm znotraj vseh organiziranih oblik civilne družbe.

E.3. Praktični ukrepi

Najpomembnejše naloge na tem področju so naslednje:

E.3.1. Sodelovanje sindikatov ter poklicnih in poslovnih združenj pri oblikovanju kodeksov etike.

E.3.2. Učinkovito obveščanje nevladnega sektorja o razpoložljivih domačih in tujih virih za njegovo dejavnost.

E.3.3. Dejanska zagotovitev transparentnih postopkov pri poslovanju s finančnimi sredstvi nevladnih organizacij.

E.3.4. Izvajanje neodvisnih javnih raziskav o stanju na področju integritete, posameznih etičnih problemov in korupcije v Republiki Sloveniji.

E.3.5. Povezovanje nevladnih organizacij s področja etike in integritete zaradi oblikovanja visoke stopnje pritiska ob zaznanih primerih neetičnih ali korupcijskih ravnanj v družbi.

E.3.6. Aktivna vključitev nevladnih organizacij v delo Komisije za preprečevanje korupcije.

E.3.7. Redno obveščanje javnosti o stališčih civilne družbe do posameznih primerov neetičnega ali koruptivnega ravnanja v državi.

E.3.8. Načrtna promocija vseh organiziranih oblik civilne družbe po posameznih področjih delovanja s ciljem dviga njihove prepoznavnosti ter utrjevanja pripadnosti in etičnih načel za njihovo delovanje.

E.3.9. Vključevanje nevladnih organizacij v ustrezna mednarodna združenja na področju preprečevanja korupcije.

E.3.10. Usposobitev nevladnih organizacij za sprejem prijav o kršitvah pravnih in moralnih norm, ki jih prijavitelji nočejo posredovati državnim organom, odstop teh prijav pristojnim državnim organom; popularizacija tovrstne vloge nevladnih organizacij.

E.3.11. Sklepanje sporazumov o sodelovanju med državnimi organi in nevladnimi organizacijami.

F. Mediji

Mediji v večini držav kot pomembni ustvarjalci javnega mnenja pri preprečevanju in zatiranju korupcije igrajo pomembno vlogo, ne samo z izpostavljanjem posameznih primerov, ampak tudi z gradnjo protikorupcijske zavesti nasploh. Zaradi svoje moči in pomena, ki ga imajo pri oblikovanju javnega mnenja, so novinarji med vsemi poklici najbolj izpostavljeni najrazličnejšim pritiskom. Zato je potrebno načrtovanju aktivnosti, s katerimi lahko novinarji pripomorejo k dvigu etičnih standardov v določenem okolju, posvetiti največjo pozornost ter tako zagotoviti njihovo neodvisnost, objektivnost, strokovnost in nepristranost.

F.1. Zakonodajni ukrepi

Na tem področju je potrebno storiti naslednje:

F.1.1. Analiza obstoječih predpisov o medijih glede možnosti neprimerne vplivanja na

delo novinarjev s ciljem odprave vsake, tudi posredne odvisnosti novinarjev od takšnih vplivov.

F.1.2. Oblikovanje predpisov, ki bodo novinarjem pri sprejemanju za konkretno novinarsko delo najpomembnejših sklepov, tudi kadrovskih, znotraj posameznih medijev zagotovili dejansko enakopraven položaj z lastniki in upravami.

F.1.3. Analiza predpisov o položaju medijskih hiš kot pravnih subjektov gospodarskega prava s ciljem zagotovitve popolne transparentnosti njihovega lastništva in preprečevanja njihove monopolizacije.

F.1.4. Analiza kodeksa etike slovenskih novinarjev glede možnosti preciziranja etičnih načel, ki naj zagotovijo objektivno in etično korektno delo novinarjev, neodvisno od vseh poskusov koruptivnega vplivanja.

F.1.5. Proučitev zakonskih možnosti za dodatno krepitev neodvisnega položaja novinarjev in istočasno uveljavljanje njihove odgovornosti v primeru kršitev obstoječe zakonodaje in kodeksov novinarske etike.

F.2. Institucionalni ukrepi

Potrebni ukrepi na tem področju so naslednji:

F.2.1. Organizacija medijskih hiš na način, ki omogoča uveljavljanje pravic novinarjev, zlasti v primeru kršitve njihove neodvisnosti.

F.2.2. Krepitev internih mehanizmov za učinkovito obravnavanje novinarskih kršitev pravnih in etičnih norm.

F.2.3. Vzpostavitev institucije internega medijskega ombudsmana.

F.3. Praktični ukrepi

Na tem področju je potrebno storiti naslednje:

F.3.1. Uvesti začetna in dopolnilna usposabljanja za novinarje o nevarnostih, oblikah in načinih neprimerne vplivanja na njihovo delo ter o možnostih upiranja tem vplivom.

F.3.2. Uvesti začetna in dopolnilna usposabljanja za novinarje o oblikah korupcije, značilnih za Republiko Slovenijo.

F.3.3. Uvesti periodične analize protikorupcijskih medijskih prispevkov, predvsem s ciljem ugotavljanja odzivnosti državnih institucij na njihovo vsebino; publikacija rezultatov teh analiz.

F.3.4. Zagotoviti medijsko podporo zdravim protikorupcijskim prizadevanjem državnih organov.

F.3.5. Uvesti posebno letno novinarsko nagrado za dosežke na področju izpostavljanja in preprečevanja korupcije.

F.3.6. Zagotoviti ustrezno nagrajevanje novinarjev.

F.3.7. Poudarjeno javno objavljati odločitve novinarskega častnega razsodišča, pomembne za področje korupcije.

F.3.8. Uveljaviti interne postopke za obveščanje novinarskega častnega razsodišča o sumih ravnanja v nasprotju s kodeksom novinarske etike.

F.3.9. Dosledno uveljaviti sodno varstvo novinarjev v primerih neupravičene odklonitve ali ovir pri posredovanju informacij s strani državnih organov.

F.3.10. Zagotoviti transparentnost osnovnih elementov iz postopkov dogovarjanja med oglaševalci in mediji.

F.3.11. Strogo ločiti oglaševalske in novinarske dejavnosti znotraj posameznih medijev.

G. Splošna javnost

Prizadevanja vseh državnih in nedržavnih institucij pri preprečevanju korupcije ostanejo neuspešna, če se v njihova prizadevanja ne vključi tudi večina državljanov. Do povečanja protikorupcijske osveščenosti, do razvoja individualne in splošne kulture, ki odklanja vsako neetično in nezakonito pridobivanje kakršnihkoli prednosti in ugodnosti, do spremembe načina razmišljanja o vlogi, položaju in pravicah posameznika v razmerju do državnih institucij, v tranzicijskih državah, kot je tudi Republika Slovenija, ne pride spontano. Poleg vseh drugih protikorupcijskih aktivnosti, ki lahko posamezne državljane motivirajo le do določene mere, morajo predvsem državne institucije veliko pozornost nameniti načrtnim in trajnim ukrepom za doseg opisanih ciljev. Samo tako je mogoče pričakovati dolgoročno izboljšanja stanja, predvsem pa izboljšanje razumevanja vzrokov in posledic korupcije pri večini državljanov. Ker pri takšnem komuniciranju z javnostjo vedno obstaja nevarnost zlorab, je treba pri ukrepih iz tega poglavja zagotoviti njihovo absolutno apolitičnost in preprečiti njihovo vezanost na katerokoli politiko, vladno ali opozicijsko.

G.1. Zakonodajni ukrepi

Možnosti na tem področju ni veliko:

G.1.1. Dograjevanje predpisov o transparentnosti vsega poslovanja (dokumentacija, postopki, odgovorne osebe,...) državnih organov, kjer ni ovir s področja zaščite tajnih podatkov ali s področja varstva osebnih podatkov.

G.2. Institucionalni ukrepi

Razvoj novih institucij izključno na tem področju ni potreben.

G.3. Praktični ukrepi

Večino ciljev v tem poglavju je mogoče doseči z ustreznim praktičnim ravnanjem:

G.3.1. Oblikovanje in izvedba stalne, javne, usmerjene in uravnotežene protikorupcijske kampanje, kjer je posebno pozornost potrebno nameniti izboru najpomembnejših ciljnih skupin, zlasti mladih, uporabi vseh sodobnih orodij socialnega marketinga (audio-vizualne metode, posterji, promocije, tematske kampanje,...) in obveznemu oblikovanju logotipa, gesla ter nosilne grafične podobe kampanje s posebnim ciljem predstavitve vzrokov in posledic korupcije.

G.3.2. Izvajanje določenih aktivnosti, v okviru kampanje ali zunaj nje, kot so: izdelava in

redno objavljane audio-vizualnih promocijskih sporočil, redne kolumne v periodičnih publikacijah, objava podatkov o korupciji v drugih okoljih, izdelava posebnih brezplačnih brošur, organizacija »protikorupcijskih dnevov« v mikrookoljih in drugih prireditvah.

G.3.3. Izdelava enostavnega brezplačnega priročnika za dijake srednjih šol o delovanju države, z opisom njenih osnovnih nalog in institucij ter pravic posameznikov v razmerju do njih.

G.3.4. Razvoj protikorupcijskih vsebin znotraj obstoječih vzgojno-izobraževalnih programov v osnovnih, srednjih in višjih ter visokih šolah.

G.3.5. Izdelava brezplačnega enostavnega protikorupcijskega priročnika za vse državljane.

G.3.6. Medijsko privlačno objavljane rezultatov empiričnih raziskav s področja korupcije.

G.3.7. Vzburjanje dodatne pozornosti različnih delov populacije z organiziranjem različnih tekmovanj, kot so izbori najboljšega protikorupcijskega teksta, posterja, risbe,...

G.3.8. Pregled možnosti vključitve verskih institucij v protikorupcijska prizadevanja, implementacija sprejemljivih ukrepov.

G.3.9. Organizacija protikorupcijskih delavnic in predavanj za državljane v ožjih okoljih.

VII. MEDNARODNO SODELOVANJE NA PODROČJU KORUPCIJE

Tudi na področju preprečevanja in zatiranja korupcije je Republika Slovenija že vključena v mednarodne tokove. V postopkih približevanja mednarodnim integracijam je že sprejela vrsto obvezujočih mednarodnih pravnih aktov, nekaj dela pa državo na tem področju še čaka. Trenutno znane naloge, ki jih bo država morala še opraviti v prihodnje, so predstavljene po najpomembnejših mednarodnih organizacijah, katerih članica je oziroma bo Republika Slovenija:

1. Organizacija združenih narodov – OZN

Republika Slovenija bo morala ratificirati že podpisano »Konvencijo proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu« s pripadajočimi tremi protokoli, ki je bila sprejeta v Palermu 15.11.2000. Po sprejemu »Konvencije proti korupciji« decembra leta 2003 kot edinega obvezujočega globalnega pravnega teksta s tega področja bo morala ta akt podpisati in ratificirati tudi naša država.

OZN v rednih obdobjih preverja stanje v svojih članicah tudi na področju korupcije in Republika Slovenija bo morala nadaljevati s poročanjem, po uveljavitvi Konvencije proti korupciji pa postati članica ocenjevalnega mehanizma, ki bo ocenjeval uresničevanje konvencije v njenih članicah.

2. Evropska Unija

Po vstopu Republike Slovenije v Evropsko Unijo bo morala država nadaljevati z izpolnjevanjem že prevzetih in novih obveznosti, ki jih svojim članicam narekuje Evropska Unija. Republika Slovenija bo morala nadaljevati z izpolnjevanjem določil Predpristopnega pakta o organizirani kriminaliteti - PAPEG in z izpolnjevanjem obveznosti v okviru Protikorupcijske pobude Pakta stabilnosti – SPAI.

Ob vstopu Republike Slovenije v Evropsko Unijo so se izpolnili pogoji za pristop h konvencijama, veljavnjama za članice te integracije, ki delno ali v celoti govorita tudi o korupciji: h Konvenciji o zaščiti finančnih interesov EU z dne 27.11.1995 s pripadajočimi tremi protokoli in h Konvenciji o boju zoper korupcijo javnih uslužbencev Evropske unije ali držav članic z dne 25.6.1997.

Republika Slovenija je že zdaj aktivna v vseh oblikah medsebojnega sodelovanja Evropske Unije in držav kandidatk, v prihodnje pa bo morala zlasti dosledno izvajati vse naloge, izvirajoče iz sodelovanja med Republiko Slovenijo in posebnim organom EU za boj proti goljufijam – OLAF.

3. Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj – OECD

Republika Slovenija bo predvidoma v letu 2004 deležna prvega nadzora posebnega specializiranega organa OECD na tem področju – Delovne skupine proti podkupovanju tujih javnih uslužbencev v mednarodnih poslovnih transakcijah, ki bo preverila usklajenost slovenske zakonodaje z določili Konvencije OECD o preprečevanju podkupovanja tujih javnih uslužbencev v mednarodnih poslovnih transakcijah, v letih 2006 ali 2007 pa bo sledil naslednji obisk in nadzor naslednje faze – uresničevanja omenjene konvencije v praksi. Ker so rezultati teh nadzorov pomembni tudi za odločitev OECD o sprejemu Republike Slovenije v svoje vrste, jim bo treba posvetiti posebno skrb.

Prav tako bo Republika Slovenija morala okrepiti sodelovanje z OECD Public Management Committee – PUMA.

4. Svet Evrope

Republika Slovenija bo morala nadaljevati z delom v Skupini držav Sveta Evrope proti korupciji – GRECO. Drugi programi Sveta Evrope, tudi pomembni za preprečevanje in zatiranje korupcije in v katerih bo Slovenija morala sodelovati tudi v prihodnje, so: PACO (Program proti korupciji in organiziranemu kriminalu v jugovzhodni Evropi), OCTOPUS (Program boja proti korupciji v jugovzhodni Evropi) in MONEYVAL (Poseben odbor Sveta Evrope za preprečevanje pranja denarja).

5. Mednarodna gospodarska zbornica – International Chamber of Commerce

Ta institucija, pomembna predvsem za gospodarstvo, je leta 1996 sprejela »Pravila ravnanja v boju zoper izsiljevanje in podkupovanje v mednarodnih poslovnih transakcijah« kot etična pravila, ki za gospodarske subjekte sicer niso obvezna, je pa od njihovega sprejema in uresničevanja odvisna tudi zunanja podoba posameznega nacionalnega gospodarstva.

Tudi za slovenska podjetja bi bilo pomembno, da bi ta pravila neposredno ali pa preko svojih etičnih kodeksov uveljavila pri svojem poslovanju.

6. Regionalne pobude

Kot novonastala država je Republika Slovenija bila, je in bo podvržena vrsti pobud za vključevanje v različne regionalne protikorupcijske pobude, včasih pa jih je tudi sama podajala. Glede na vključitev Republike Slovenije v Evropsko Unijo in druge mednarodne organizacije bo potrebno ponovno presoditi udeležbo Republike Slovenije v različnih regionalnih protikorupcijskih pobudah, zlasti glede na materialne in kadrovske potenciale države.

VIII. URESNIČEVANJE RESOLUCIJE

Samo sprejem Resolucije brez načrtnega pristopa k njenemu uresničevanju ne bo v ničemer pripomogel k dvigu osveščenosti državljanov Republike Slovenije, k izboljšanju kvalitete delovanja državnih organov in k razvoju splošne protikorupcijske kulture v državi. Ker se vsebina Resolucije nanaša na državne organe, na zasebni sektor in na civilno družbo, bo njeno uresničevanje mogoče zagotoviti predvsem ob zavestnem in prostovoljnem izpolnjevanju predvidenih ukrepov. Vsaka državna prisila v zasebnem sektorju ali nad civilno družbo bi lahko povzročila negativne posledice, zaradi česar je potrebno tudi ukrepe za nadzor nad uresničevanjem Resolucije oblikovati tako, da bodo kar največ iniciative prepuščali njenim končnim izvajalcem in uporabnikom, istočasno pa vsaj v minimalni meri zagotavljali usklajen pristop, spremljanje uresničevanja in sprotne ocenjevanje uspešnosti izvedenih ukrepov. Nosilci, roki, kriteriji uspešnosti in druge pomembne predpostavke za uresničevanje sprejetega programa bodo določene v posebnem dokumentu – Akcijskem načrtu uresničevanja Resolucije.

1. Pristojni organi

Resolucijo sprejme Državni zbor Republike Slovenije, Akcijski načrt njenega uresničevanja pa Komisija za preprečevanje korupcije.

Podatke o uresničevanju Resolucije zbira, ocenjuje in vrednoti Komisija za preprečevanje korupcije.

Poročila o uresničevanju Resolucije za Komisijo za preprečevanje korupcije sestavljajo nosilci posameznih ukrepov, določeni z Akcijskim načrtom uresničevanja Resolucije.

2. Predvideni postopki

Komisija za preprečevanje korupcije v roku šest mesecev po sprejemu Resolucije sprejme poseben Akcijski načrt uresničevanja Resolucije, v katerem se, skladno s predvidenimi ukrepi iz VI. poglavja »Preprečevanje in zatiranje korupcije v Republiki Sloveniji«, določijo: izhodišča za področne protikorupcijske programe, konkretni cilji posameznih predvidenih ukrepov, nosilci njihove izvedbe, metode za njihovo uresničevanje, prioritete oziroma roki za njihovo realizacijo, pričakovani stroški, dejavniki tveganja in kriteriji uspešnosti.

Nosilci izvedbe ukrepov za preprečevanje in zatiranje korupcije v Republiki Sloveniji o svojih aktivnostih poročajo Komisiji za preprečevanje korupcije najprej v roku šest mesecev po sprejemu Akcijskega načrta uresničevanja Resolucije, nato pa periodično vsakih 12 mesecev. Poročanje je za državne organe obvezno, vsi ostali nosilci ukrepov pa so k njemu povabljeni.

Komisija za preprečevanje korupcije v roku treh mesecev po prejemu poročil nosilcev ukrepov sestavi poročilo o izvajanju Resolucije z navedbo osnovnih uspehov, problemov in dejavnikov tveganja ter poda tudi oceno uspešnosti izvajanja Resolucije s predlogom nadaljnjih ukrepov, po potrebi tudi s predlogom za uveljavljanje odgovornosti zaradi neizvajanja oziroma nekvalitetnega izvajanja Resolucije v državnih organih. Poročilo posreduje v sprejem Državnemu zboru Republike Slovenije. Ko poročilo sprejme Državni zbor Republike Slovenije, se njegov tekst objavi v celoti.

V kolikor Komisija za preprečevanje korupcije v poročevalnem obdobju ugotovi, da bi bili potrebni takojšnji popravki Resolucije oziroma izvedba drugih nujnih ukrepov za njeno uresničitev, pristojnim nosilcem naloži njihovo izvedbo in to opiše v rednem poročilu Državnemu zboru Republike Slovenije.

V kolikor nosilci v svojih poročilih predlagajo spremembe ali dopolnitve Resolucije in je tudi Komisija za preprečevanje korupcije mnenja, da so te spremembe ali dopolnitve pomembne za protikorupcijska prizadevanja Republike Slovenije, s predlogi nosilcev in svojimi lastnimi predlogi seznaniti Državni zbor Republike Slovenije. V kolikor se komisija s predlogi nosilcev ukrepov ne strinja, jih o tem obvesti in obrazloži svojo odločitev.

Komisija za preprečevanje korupcije vsaka tri leta glede na aktualno stanje v državi in glede na redna letna poročila preveri potrebo po splošnih spremembah in po morebitnih drugih pomembnih popravkih ali dopolnitvah vsebine Resolucije. Svoje ugotovitve vključi v prvo naslednje redno poročilo Državnemu zboru Republike Slovenije.

Objavljeno: Uradni list RS, št. 85/04